

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre	— — — — —	2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” czimére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Lapunk m. tisztelt megrendelőit kérjük, szíveskedjenek előfizetési hátralékaikat a „Pázmány-sajtó” kiadóhivatalába beküldeni.

A veszteglés.

(M.) Minden komoly gondolkozásu hazafi öntudatával bir a felekezeti béke nemzeti és politikai jelentőségének hazánkban.

Innen a törekvés sokak részéről, hogy az áldatlan egyház-politikai viszály végre befejeztessék.

Ám a szabadelvű kormány, hogy életét tovább tengethesse, a béke helyett a háboru alapjára helyezkedik.

Majd három éve folyik a küzdelem, a melybe áldatlan egyház-politikájával az országot sodorta.

A nemzeti egység kapesait szét-törte, az ország benső nyugalmit megrendítette, felháborította.

Most az által, hogy a harmadszor megbukott két hátralevő javaslatot ismét a képviselőház elé viszi,

az izgalmat folytatólagosan talán végnélkül fokozni fogja.

Nem akar, úgy látszik, nyugodni, míg a nemzetet egy szerencsétlen kulturharez válsága elé nem viszi.

Ime ebben leli kedvét a szabadelvű kormány.

Erejét meddő versengésben meríti ki, elhanyagolva a gyakorlati élet által sürgetett alkotásokat.

Igy fecsérli el az időt s az időben az ország erkölcsi tőkét.

Az egyházpolitikai kérdések egy része tehát, mely az országot folytonos lázban tartja, továbbra is napi renden marad, és vele az erőszakoskodás, munkaképtelenség, bizonytalanság.

A törvényhozás két háza között a küzdelem folytatódni fog s még elkeseredetebbé válik.

Komoly munkát a két ház képtelen végezni, kénytelen lévén a drága időt meddő versengéssel elfeésérelni.

Igy gondoskodik a szabadelvű

rendszer arról, hogy állandósítsa az országban az izgatottságot, nyugtalanságot s a törvényhozás komoly munkásságának veszteglését.

A Kálnoky gróf lemondásával váratlanul beállott külügyminiszter-változás következtében most már a külpolitika határait is erősen kezdi érinteni a válság. A belpolitikai zavarokhoz külpolitikai zavarok járulnak. Így még lehetlenebbé vált az ország feldult békéjének mielőbbi helyreállítása, a közmegnyugvás. E nélkül pedig hogyan remélhetnének a törvényhozástól üdvös alkotásokat? A harezokban szünetelni szokott nemesak a „múzsza” de a munka is.

Politikai szemle.

Nagy izgalom és a legélénkebb érdeklődés mellett folyt le f. hó 14—15-én a két hátralevő törvényjavaslatnak harmadszori tárgyalása. Első percekben meglepetést keltett, hogy mind a két javaslat általánosságban elfogadtatott. És pedig az egyik javaslat egy tévedésből becsuszott

TÁRCZA.

Hám János püspök emléke.

IV.

A nagy püspök, a ki eddig épített, most már alapít s nagylelkű alapítványaival szilárdítja meg örökre alkotásait.

Megkezdte ő ugyan ezt már régen is. „Mindjárt kormányzásom kezdetén — írja ő — fogadást tevék, hogy a legegyszerűbb és legtakarékosabb életet fogok élni, s mindene-met, a mim van, vagy amit jövedelmem feleslegéből félre fogok tehetni, egyházmegyei alap létesítésére fogom fordítani, melynek általános és főczélja Isten dicsőségének és a hívek üdvének előmozdítása legyen.”

És már az első évben, 1828-ban 80.000 frttal megveti az alap-pénztár alapját. Azóta évről-évre növekszik ez összeg, bár más alkotásai tömérdek költséget vesznek igénybe. 1836-ban már 615.899 frt az egyetemes alap, a mely mellett megalkotja 20.000 vfrttal a különleges egyházm. alapot, (cassa dioecessana) a mely kettő együttvéve 1849-ben már 1 millió 236.291 vfrtra emelkedik.

Nem kerüli ki semmi sem figyelmét, s ámbár a jobbagység eltörlése következtében

csökken jövedelme, bár sokat emészt fel az elpusztult felszerelések pótlása, a patronatusi terhek, a portalitium, (15.000 frt) a Tiszaszabályozás, mely 224.009 frtjába kerül, a püspöki kartól megajánlt, de csak rája rótt 30.000 frt önk. államsegély, papnövelde fenntartása s egyéb segélyek, — ő mégis minden szükségnek segélyforrást nyit, minden intézménynek alapot biztosít — s a mellett, hogy a megalkotott egyetemes és külön alapítványi pénztár tőkéje sem csökken, élete utolsó éveiben s 1857. decz. 24-én történt halála után végrendeletében egészen új és nagyobb alapítványok egész sorával boldogítja egyházmegyéjét.

Életének e fényes korszakában olyan vala ő egyházmegyénk egén, mint egy főséges leáldozó nap, a mely mielőtt még nyugovóra szállna, még egyszer rászórja pazarul áldó sugarait az öt sirató földre s hegyeket völgyeket bearanyozva tér át egy másik tájra, más hazába, hogy ott még fényesebben ragyogjon.

Ime, ez volt Hám János püspök. Ezt a nagy alakot eleveníti meg előttünk Irsik Ferencz prelatu-s-kanonok szép műve. Husz fejezetben írja le a legnagyobb részletességgel Hám János püspöknek gyermekkorát, ifjúságát, jellemzi őt, mint papot, kanonokot és püspököt, szerető szívet, szelid lelkületét,

apostoli buzgóságát és buzgólkodását, a tudományok iránti szeretetét, háztartását, életmódját, takarékoságát, önmegtartóztatását, leirja adat- és okmányszerűleg külön-külön fejezetekben nagy alkotásait, ezekben kiállott küzdelmeit, szenvedéseit a forradalomban és azután, visszatérését Szatmárra, előadja mint folytatja s tetőzi be alkotásait részletesen felsorolt nagy alapítványaival, végnapjait, halálát, a mély gyászt és résztvétet, melyet a nagy püspök elhunyt egyházmegyéjében és országszerte ébreszt, utolsó fényes tettét, végrendeletét, melyben mindenét az egyházmegyének hagyta, végül a zárszóban fejére illeszti a fényes koronát, a melyet szent élete érdemei s az általános tisztelet készítettek számára s mely, hogy az egyház tekintélye által is megszentelve leszen, bizva reméljük s örvendezve várjuk.

A 298 lapra terjedő nagy munka kidolgozása reá vall az egyházirodalom régi hangya szorgalmu és nagy tudományu munkásságának kezére. Mélyreható, nem mesterkél, nem fellengző, de annál igazibb és megkapóbb s annak szelleme lengi át, a kinek dicsőségére iratott. Becsessé teszik e művet ama bő reflexiók is, a melyekben a szerző mély tudományának, dus tapasztalatainak, józan életphilosophiájának egész kincseit tárja fel s e művet márez oknál fogva is nagy tanulságo-

évig tartó iskolakötelezettséget pedig a 16-ik évig akarják kiterjeszteni.

Az elemi iskolák tárgyai: olvasás, írás, helyesírás, angol nyelvtan, földrajz, számtan, rajzolás, az Egyesült Államok története, erkölcsan (good behaviour), physiologia és egészségtan. A mint látszik, a hittan és az ének oktatása ki van zárva az elemi iskolából. Az állami közös iskolák (common schools) a felekezetekre bizzák a vallástanítást, kik ezt a vasárnapi iskolákban (sunday schools) végezik. Mivel azonban a vallás eszméit még sem hagyhatják ki egészen, meg van parancsolva a tanítóknak, hogy egyes részleteket olvastassanak a bibliából s nehogy az irányzatosság gyanújába keveredjenek, sorsolással jelöljék ki az olvasandó fejezeteket.

A common schools-ok azonban minden látszólagos felekezetiellenességük dacára protestáns kezekben vannak, kik a bibliát I. Jakab által eszközölt angol fordításokban olvastatják. Ez ellen meg a katolikusok protestálnak, mondván, jogtalan és méltatlan dolog, hogy iskola-adójukkal oly iskolák fenntartásához járuljanak, melyek nézetük szerint hasznavetetlen módon vezetik a vallás és erkölcs tanítását. Felfogásuk teljesen megokolt és Jannet nézete szerint még sok bonyadalakra fog okot szolgáltatni. Leghelyesebb megoldása a kérdésnek, ha az egyes államok belenyugodnának a felekezeti tanításba és a tanulók számaránya szerint subventionálnák az iskola-fentartó felekezeteket.

Itt azonban kettős akadályba botlanak.

Az amerikai democratia büszke állami iskoláira, melyek ingyenesek és tagadhatatlanul jobbak a felekezetek gyengébben dotált meg rosszabbul fizetett iskoláinál, s eddig a népnevelés terén nagyobb sikerekkel dicsekedhetnek; a democratia továbbá megkívánja, hogy a különböző osztályok, nemzetiségek és felekezetek egy nagy társadalomba

olvadjanak, egyenlősítsenek és hogy nem a magán, hanem a nyilvános iskolák virágozzanak.¹⁾

Tényleg mégis így áll a dolog, hogy a vallási oktatást kevesítő felekezetek szivesebben járatják gyermekeiket a felekezeti magán, mint a felekezet nélküli nyilvános iskolákban. Így 1885-ik évben a 11,169.923 iskolakötelezett közül csupán 6,520.300 járt rendszeren a common schools-okba, 600.000 jutott a magán intézeteknek (nevezetesen az előkelőbb családok gyermekei). Dickinson a massachusetts-i állam tanfelügyelője az 1887/88-iki jelentésében constatálja, hogy néhány magán iskola alapítását a szülők akaratára kellett megengedni, mivel azok a nyilvános iskolákkal nincsenek megelégedve. (Raport of the State board of education of Massachusetts 1887.) Dawson jelentése szerint pedig 10 év alatt 698%-kal emelkedett 14 államban a magán iskolákba beiratottak száma.

Mindamellett többbe kerülnek a közös, mint a felekezeti iskolák. New-York államban p. o. a közös iskolákban beirt 100.000 gyermek 3 millio d.-be, tehát fejenként 30 d.-be kerül, míg az ingyenes katolikus iskolákba járó 25.000 gyermek tanítása 100.000 d.-be kerül, egy növendékre tehát 4 d. esik. Az állam kényszeríteni akarja ugyan a szülőket a közös iskolákra és a nem írott vagy más iskolákra beirt gyermekeket a menedékházakba internálja. Evvel azonban ezélt nem ér, mivel a végrehajtás a bizottsági tagokra van bízva, ezeket pedig szótöbbséggel választják. (Megjegyzendő, e tagsággal bizonyos előnyök járnak, az iskolai földek bérlete, a kölcsönök értékesítése sápot hoz a bizottsági uraknak.)

A kiadások többlete onnan származik,

¹⁾ Carlier: La République Americaine (4 tomes, Paris, Guillaumin, 1890). III. iv 13, 530 p. s. k. Elsőrangú és legkimerítőbb mű francia nyelven.

szép továbbá a Kaecies szobor, s Zágráb szobrainak királya a Jellasicse különösen óriási alkotás, lovan ülő alakja a bánnak, a magyarok előtt nem épen szeretett hadvezér és német lyricusnak. Kivont kardjával mintha csak felénk rohanna, hogy egyetlen csapással befrüstökölje a magyart. A szobron ez a felírás látható „Ban Jelacic 1848.” A városnak különben a szobor köre a legszebb tere tágas 4 szögben. Főként reggel jól esik az embernek szeméit legeltetni a vidékről beözönlött paraszt horvát nép festői öltözetén, különösen a nők több színű ruházata nyujt szép képet, mintha csak egy gyárból került volna viselőikkel együtt valamennyi, mely ruházat áll boeskor féle lábbeli, nagyon sok gorczu ruha, cifra kivarásos bekecs és piros kendőből.

Nagy sürgés-forgás mindenütt, a nép szaporán beszél s olesó piacot ad a fogyasztó közönségnek. E közben megszólal a Cathedralis öreg harangja s ennek a szigoruan vallásos népnek apraja nagyja kalapot emel és keresztet vett magára.

A főtérhez közel van az érseki templom, mely még mindig nem épült ki a nagy földrengés alatt szenvedett sérüléseiből. A fő oltár a templom közepén van, s a miséző pap szembe néz a hívőkkel. Ha a templom teljesen kész lesz, egyik remeke Horvát országnak. A templom előtt feltűnően szép a szüz Anya nagy álló szobra dus aranyozással, alatta körben négy angyal s

ezek alatt ismét négy fő, mely vizet boesát a száján.

A város maga szépen épült, köz- és magán épületei, kaszárnyái, gyárai megtekintésre méltók. Különösen katonasága feltűnően szép. Csinos szalás legények, kik nagy peeczeken sétálnak alá s fel az utcákon. Láttam egy tűzér-felvonulást, melynél csinosabb katonai képet képzelni se lehet; 6—6 ló által vontatott ágyut sűrű sorban egymásután, mindenikén 6—8 ember elhelyezkedve, toporzékoló lovakon ülő déleczeg katonák a magam féle gyengébb legény előtt rendkívül tiszteletre méltó hatást idéznek elő. Megdobogott a szívem is, mikor azokat a gyilkoló szerszámokat előttem láttam, megborzongott a háttam is s jámbor lelkem előtt már megjelentek azok a szegény emberek, kiknek életfonalát ezek a szörnyek harapják el. Szinte jól esett betérni egy szerényke ebédre a legközelebb eső restauratióba. Csöndesen meghuzódtam egy sarokban, s még előhozta a hal-paprikást, melynél olesóbbat, 12 vas volt egy olyan porció, hogy Pesten 1 frt 20 krért se kapunk többet, és jobbat még sohase ettem, — előszedtem egy horvát ujságot s elbámultam az ismeretlen betűtengeren. Egyszerre csak nyilik az ajtó és beront egy nagyobb férfi-társaság. Magyarul beszéltek s hamar tisztában voltam velük, hogy mérnökök és vasutasok. A vendéglősné jött feléjük, kivel németül beszéltek s pár szóváltás után hozzá kezdtek a nyelvoraadáshoz. A vendéglősné ugyanis megszeret-

te, hogy az állami iskolák szebbek, fényesebbek, a tanítói jobban vannak fizetve.

Fizetés dolgában különben az amerikai tanítószág épp oly visszavetett osztály, mint Európában. Amerikai viszonyokhoz képest csekély fizetésnek kell tekintenünk a havi 37 d., vagy a vidéken átlag 30 d., mivel a megélhetési viszonyok ott drágábbak, mint nálunk. Aztán a tanítónak csak a tanítás ideje alatt jár ki a fizetése, ez városokban 8—10 hónap vidékeken 6—7 hónap. Ez az oka, hogy Amerikában nem mennek a tanítópályára vagy csak ideiglenes átmeneti pályának tekintik a tanítószágot. A tanítás ilyformán legnagyobbbrészt női kezekben van, a mi bizony fegyelem tekintetében nem válik hasznára az iskolának. 1887/88-ban a washingtoni nevelési-bureau jelentése szerint 128.314 férfi- és 218.928 nő-tanító volt az Egyesült Államokban. A tanítóképzőket mindkét nembeli candidatus együttesen látogatja; volt pedig a nevezett évben 36 államban vagy territorumban 134 tanítóképző 1189 professzorral 23.314 növendékkel, ezek között 20.811 leánytanítónő-jelölt.

Kálnoky fölmentése.

A „Budapesti Közlöny“ f. hó 18-iki számában megjelent s a gróf Kálnoki fölmentését megadó legfelsőbb kézirat így szól:

Kedves gróf Kálnoky! Az a remény, hogy f. hó 2-án benyujtott lemondásának el nem fogadása biztosítani fogja Nekem és a monarchiának az Ön további megmaradását hivatalában, sajnálatomra nem teljesült. A Házam és a külügyek minisztere állásától való felmentése iránti kérelmének megújítása olyan okok kifejtése mellett történt, melyekről tudomást veszek és melyek méltánylásával inditva érzem magamat, hogy ezuttal engedjek.

Midőn ujlag biztosítottam Önt, hogy a 16 év czéltudatos és messzeható tevékeny-

vén édes hazai nyelvünkét, kérte magyar törsvendégeit, tanitgassák őt meg e szép nyelvre. Az én hazámfiái azonban sörközű állapotban lévén, főként az egyik mérnök kissé esintalanul kezdett magyarázgatni s az a szegény horvát nő hitt neki, hogy helyesen fordít és tanít, a min meg aztán a többiek nevettek jót. Egy pár privát mosolyt magam is megeresztettem a horvát ujság mögött, mikor egyszerre csak oda szól egyik uri ember az önkéntes nyelvmester urnak: Ne kutyáldj te, hátha ért itt valaki magyarul s megmondja a vendéglősnének, hogy bolondjára jársz vele. — Ugyan kérlek, ki tudna itt magyarul?

Ki, folytatja sugva, én már most is gyanakszom arra a fiatal papra ott a szögletben.

Ugyan ne tréfálj, sült horvát az szegény.

De már ezt el nem hallgathattam s oda szólok: Már csak megboesásson az ur, de biz az testestül lelkestül magyar ember. No hiszen csak ez kellett nekem. Csakhogy darabokra nem szedtek. Volt öröm, alig tudtam tőlük szabadulni, hogy nagyobb körsétát tegyek még a városban. Elválásunkkor megmondtam, hogy az esti vonattal tovább zónázom Fiume felé.

Az összes templomokat megnéztem. Itt találtam a legudvariasabb sekrestyésekre, akár csak a bécsi votivtemplomban találtam volna magamat, hol ugy kiszolgálják a papot, mintha csak Ő felsége termeiben járna.

sége alatt tett kiváló szolgálatait hálás emlékezetben fogom tarani, különös elismerésem jeléül Szent-István rendem gyémántokba foglalt jelvényeit adományozom Önnek, mely rendem nagykeresztjét Ön 1883. évi december hó 25-én kelt Kéziratom alapján bírja.

Kelt Bécsben, 1895. évi május hó 16-ikán.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Az új külügyminiszter.

G o l u c h o w s k y gróf, az ujonnan ki-nevezett külügyminisztere f. hó 18-án dél-élőtt 11 órakor tette le a hivatali esküt ő felsége kezeibe. Az eskütétel után a király G o l u c h o w s k y t felőrai kihallgatáson fogadta.

Az új külügyminiszter, noha még csak 45 éves, nagy, érdemes diplomáciai multra tekinthet vissza, mert tanulmányainak befejezte óta folytonosan a diplomáciát szolgálta. Első jelentősebb szereplése a párisi osztrák-magyar nagykövetségnél indult meg, melyhez attache minőségben jutott, de csakhamar a nagykövet helyettesévé tették. Midőn pedig Wimpffen nagykövet meghalt, egészen önállóan vitte a nagykövetség ügyeit nagy időn keresztül. Majd bukaresti követévé nevezék ki, hol hamar megszerették. Pedig ugyancsak nehéz állása volt itt, mert épen arra az időre esett a román liga megerősödése, és működési körének kitágulása. Még ma is ő volna bukaresti követünk, ha időközben meg nem ürül a párisi nagyköveti állás, melyre ő neki volt a legtöbb jogcíme. De nem őt nevezték ki. Lemondott bukaresti állásáról és ideiglenesen rendelkezési állapotba kérte magát helyzetelni, mely kérését teljesítették. Ugy mondják, hogy párisi ki-neveztetését ismét fiatalására s arra való tekintetből kellett megtagadni, mert felesége francia illetőségű s az már régi nemzetközi

Van még Zágrábnak régiségtára, egyeteme, sok képgyűjteménye s amint hallottam, de nem láthattam, különösen szép a horvát nemzetnek Strosmajertől nyert képtára. A messze völgyben méltósággal kanyarodik a Száva vize, tovább egy vár sötétlő romjai tűnek elő, azontul Remete. Itt várta az igazságos fia, Korvin János: lesz-e belőle I. János magyar király. A karszt-hegység szomorúan néz alá, mintha csak a „nemet“ válaszolná le.

Estére kellemes meglepetés várt reám a pályaudvarban. Az én déli ismerőseim összeszedtek vagy 20 drb honfit és csakugyan kijöttek a vasúthoz, hol is a vendéglőben olyan bucsu-estét penderítettek, mintha csak éveken át éltünk volna együtt. Alig tudtam szabadulni, minden áron le akartak marasztani az esti 11 órás vonatról, hogy menjek a reggelivel. Ez a barátkozás nagy hasznomra volt. Ezt hallván uti programmat sok jó tanácsal láttak el, s egy pár jó sort s kaptam tőlük Fiumében, Zimonyban, jó barátaikhoz, melyeknek később megbecsülhetetlen hasznát vettem.

Látván, hogy semmiképen sem maradok, elbocsájtottak, úgy összeesőkolóztunk, mintha csak paptársaktól bucsuztam volna. Hja, idegenben érzi az ember, mi az a nyelv szeretet. A magyar itthon felfalná egymást, s csak más nyelvűek között érzi igazán, hogy mik vagyunk egymásnak. Egy hosszas fütty s a vonat kirobogott Fiume, a magyar haza

szokás, hogy nagykövetnek nem küldenek diplomatát olyan országba, kinek neje odavaló illetékességű.

Némi tekintetben megnyugtathat bennünket katolikusokat, hogy a gróf buzgó katolikus, hogy e körülményt úgy Párisban mint Bukaresten gyakran kidonborítani igyekezett. Midőn Joachim Murat herczeg leányával, Murat herczegkisasszonnal megesküdött Párisban, az ottani apostoli nunciusz végezte az esketést s ez alkalommal azt mondta egyházi szt. beszédében, hogy nagy ritkaság manapság olyan hívő és buzgó diplomatát találni mint Goluchovsky gróf.

Adja Isten, hogy nekünk is gyakran nyílják alkalmunk ennek konstatálására.

A kongrua-bizottság ülése.

A kongrua-bizottság f. hó 18-án ülést tartott S a m a s s a Jóssef egri érsek elnöklete alatt. Az elnöklő érsek megnyitván az ülést, a bizottságnak tudomására hozta, hogy ő felségének a nagyobb és kisebb egyházi javadalmak jövedelmeinek összeírására vonatkozó jóváhagyó határozata a kultuszminiszter átíratában hozzá megérkezett. A bizottság jegyzője felolvasta az átíratot. Ezután az elnök indítványozza, hogy ő felsége legmagasabb elhatározását a bizottság hódolatteljes tisztelettel tudomásul vegye és a jóváhagyó határozatban foglalt némi csekélyebb jelentőségű és az elveket nem érintő módosításokat további eljárásában irányadókul tekintse. A bizottság ez indítványt egyhangulag magáévá tevén, tárgyalás alá vette azon kérdések megoldását, amelyekre nézve a leirat a bizottágtól véleményt kér. Dr. T i m o n Ákos felolvassa a választ, a melyet a bizottság átíratban közöl majd a miniszterrel. A miniszteri átírat utolsó pontjánál az elnök kifejti, hogy a jövedelmi összeírásokra vonatkozó javaslatok végrehajtásánál

gyöngye felé! Bejártam Magyarország legnagyobb részét, a magyar vasutnak talán egyetlen mellék vonala is alig van, hol át ne robotgam volna, de mondhatom, valami irtózatosan kedvesebb utra alig találtam, mint a fiemei. Fehér kőhegyekségbenyuló sziklák között, iszonyu kanyarulatokat téve tátongó mélységek felett, hosszú alagutakon át repül a prüszkölő masina, az ember alig mer kitekinteni. Oldalt szegény falvak láthatók. Bizony kő itt minden, alig látszik itt ott egy kis munkálható föld, apró kertek, melyeknek kerítése egymasmellé, rakott kődarabokból áll. Csöndes időben szép ut, de ha az uralkodó szelek utban kapják az embert, megborzong az embernek az agyveleje is, a bóra és sirocco uralkodnak e vidék felett. Egyszerre csak megrezeg az egész kocsis, az ablakok tánczolnak s roppant erővel bevágódik az ajtó, A bóra érkezett meg. Volt rá eset, hogy a robotgó vonatot megállította, vagy egy kocsit úgy dobott le a nagy mélységbe, mint egy lapdát. Egy szegény kalauzt egyszer hópehelyként ragadott le a vonatról, fővel lefelé esett a szegény ember s feje a sziklák közé ékelődött, úgy szedték elő, hogy eltemessék. Szinte jól esett a tenger kék színét látva tudnom, hogy mindjárt Fiumében vagyunk.

való közreműködés legzezszerűbben úgy történhetik, ha a kultuszminiszter az előadó tanácsait igénybe veszi. G a j z á g ó Salamon köszönetet mondott az elnöklő érseknek odaadásáért, melylyel a tanácskozásokat vezette. Az ülés az elnök éltetésével oszlott szét.

A kongrua rendezése a megvalósulás stádiumába jutott, mert a király legmagasabb jóváhagyása következtében most már úgy a nagyobb mint a kisebb javadalmak jövedelmeinek összeírására nézve teljesen kész és részletes szabályzatok állanak a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezésére, amelyeknek alapján a kongrua ügy rendezését azonnal folyamatba teheti.

A néppárt gazdasági politikája.

Gróf Zichy Nándor a néppárt vezére a F. N. legújabb számában ezikket irt, mely világosan kifejti a néppárt gazdasági programját a hamis ráfogásokkal szemben. Ez okból mi is kiadjuk a ezikket a következőkben:

A május 19-én megnyitandó III. országos gazdakongresszus érdekel minket is. A mi programunk felkarolja mindazt, ami a gazdákat és most a kongresszust is lekesíti.

Eltékelve a néppárttól, mint politikai párttól, melynek gazdasági és szociális érdekek által kell sugalmaztatnia: a keresztény hitelv és az ebből meritett világnézet a nép minden rétegével szükségkép, természetesen, önkénytelenül azonosítja magát. Már csak azért is, mert ezen világnézet létezik, mert keresztény felfogás, tanítás, igazság él bennünk: érdeklődünk mindezek iránt és határozott irányt követünk mindebben.

Ismételjük: Nem hangoztathatjuk eléggé, hogy tiszta ráfogás, tiszta rágalom, melyet a hitet gyűlölő szenvedély tesz a hitetlenek ajkára, hogy t. i. mi a tőkének hadat üzenünk.

Hát nem mondotta-e ki a szent Atya, hogy a gazdaság, a nagy vagyon szintén szükséges? Hogy, valamint a különböző lelki és szellemi képességeknek, úgy a gazdagságnak, a tőkének is szükségszerű, hivatásszerű szerep jut az életben, az emberi társaságban?

Nem is fogjuk mi fel az életet az agrárpolitika vagy a merkantilizmus és nem fogjuk fel sem a földbirtokos, sem az iparos, sem a börze szempontjából. Mi a keresztény igazság szempontjából fogjuk fel az életet, akit pedig ez igazság ki nem elégít, az nem találta el az igaz utat, az nem boldogulhat és nem is boldogíthat.

De mi igenis érezzük, elismerjük szükségét annak, hogy a gazda szempontjából is hozzászóljanak az eligazítandó kérdésekhez és pedig kivált nálunk nemcsak azért, mivel ez a szempont nálunk eddig (ugy tapasztaljuk és azt panaszolják) eléggé nem érvényesült, hanem azért is, mert az nálunk oly sokakat érdekel és oly nagy és elhatározó fontossága, hogy kellő méltánylása nélkül nem is képzelhető maradandó és egészséges fejlődés. A gazda méltányos kívánságainak kielégítése nemcsak gazdasági, hanem politikai érdek is.

Mi tehát szintoly élénken óhajtjuk a gazdasági érdek felismerését a kongresszus útján, aminő élénken óhajtjuk a munkás, az iparos, a kereskedő, a tőke érdekeinek kellő felismerését és méltánylását és az emberi társaság, különösen pedig hazánk érdekének szolgáltatását.

Nem is fogjuk elmulasztani a gazdakongresszust figyelemmel kísérni és meg fogjuk tenni megjegyzéseinket mindarra,

amit a kongresszus nyújtani fog. Nem identifikáljuk magunkat vele, nem toljuk fel neki nézeteinket, de rokonszenves várakozással és bizalomteljes reménykedéssel viseltetünk egyelőre iránta.

Zichy Nándor gr.

Kossuth Ferencz csalódása.

Kossuth F. megbánta, hogy az Eötvös-Just-féle frakcióhoz csatlakozott. Eötvösök teljes szívvel és lélekkel szolgálják a kormány politikáját.

Eddig Kossuth Ferencz is kénytelen volt velök tartani s a kormány mellett velök szavazni.

Most már restelli a dolgot. Azért kijelentette, hogy maga fog zászlót bontani s aki akarja kövesse őt. Becses személyét teszi programnak. Ezt próbálja meg.

Igaz, hogy multja nincsen. De sokat bizik abban, hogy boldogult apjának neve nyom a latban mellette. Ez lenne az összekötő program, habár ő, a fia apjának politikai programját nem fogadta el, s nem tette magáévá a függetlenségi és 48-as párt sem, mely keletkezése óta alkotmányos alapokon nyugodott.

Legjobb lenne, mint a „M.-g.” is óhajtja, ha a függetlenségi és 48-as párt programját fogadná el a maga tisztaságában, s mellőzne minden mellék kérdést, ami közöttük, a párt tagjait szétdarabolná és a felekezeti viszály magvait széthintené. Így sokkal többet lelkesülnének érte.

Hazánk.

Bukovinából írják nekünk: Istensegits csángó magyar község hálatalten hozza a nyilvánosságra, hogy a magyar nagylelkűség pénzéből a templomot háromnegyedrésznyire fölépitette. Áll a templom 9¹/₂ méter magasságban 35 m. hosszúságban 14¹/₂ m. szélességben. Most építik a tornyot 30 m. magasságban. A berendezés még Istennél van. Erre is megsegíti Istensegits a magyar fajszeretet nagysága. Kulturalis céljainkra adakoztak újabban a Czángó Egyesület 1700 (ezer hétszáz) frtot; az Emke 300 frtot, Debreczen 50 frtot; Székelyudvarhely 50 frtot, Szatmár városa 46 frtot 36 kr, a szatmári főt. káptalan 10 frtot, Istennek hála a templom készen lesz. Forró köszönetet mondunk a nemzettörédék nevében. Áldás hazánkra! László István.

Vizsgálat Szulyovszky ellen. Ismeretes, hogy az első nyitrai választás alkalmával Tarnóczy Gusztáv méltó párja, dr. Szulyovszky Dezső másodelnök számos nyitrai válssztót, köztük 11 nyitrai papot, több kereskedőt és iparost, kiket nagyrészt személyesen ismer, megfosztott szavazatától. A jogtalanul visszautasítottak nyomban a választás után bünfenyítő feljelentést tettek Szulyovszky ellen. A panaszosok kihallgatása f. hó 7. 8. 9. és 10-én ment végbe; a vizsgálatot Török Vincze, tsvzéki vizsgálóbíró eszközli. A vádlók valamenynyien kívánják, hogy Szulyovszky a büntető törvény 179. illetve 184. §. alapján elítéltesék.

Az árvamegyei nyomor. Árva vármegye alispánja az összes törvényhatóságokhoz átiratot intézett, melyben az árvamegyei nyomor enyhítése céljából segílyt kér.

Az átirat szerint a kár Nagy-Bisztercze községben 150.000, Alsó-Kubinban 100.000 forint; amott 400, itt peddig 300 ember hajlék és élelem nélkül maradt. A nyomor leírhatatlan s bár a lakosság 1—2 napi élelmezéséről gondoskodva van, de a nyomorral szemben felette csekély és elégtelen anyagi erővel rendelkezik a hatóság. Ezért emeli fel kérő szavát a megye alispánja a könyörület nevében, hogy a hatóság a városnak ilyen czélokra felhasználható alapjaiból az első szükség enyhítésére gyors segílyt küldjön s jószívü és áldozatkész emberbarátok között könyöradományokat gyűjtsön.

Külföld.

A német szabadelvü párt bukása a községi választásoknál, Luegernek bécsi alpolgármesterré való megválasztásával vette kezdetét. Jelentősséggel bír ez az esemény. Mert az által, hogy Bécs polgárainak tulyomó része a liberalizmustól elpártolt, fontos változás áll be Ausztriára nézve, melynek fővárosa politikai irányt változtat. Ez az irány ugyanis kihat a vidékre is, a többi, idáig szabadelmü városokra. A városi választásoknál a polgárok elfordulván a kétes értékü liberalizmustól, mely klikkrendszerre fajult s így nem szolgálta a közjót önzetlenül, — a képviselőválasztásoknál is felül fognak kerekedni. Hogy mennyire lejárta magát a liberalizmus Bécs városában, következtetni lehet abból, hogy buknia kellett, daczára annak, hogy a kormány is a szabadelvüek pártján és csaknem az összes sajtó részükön van. A nép kezd ébredezni közönyösségéből.

A londoni asszonygyilkos. Néhány év előtt hétről-hétre megjelent a lapokban az a hír, hogy London kölvároasaiban iszonyuan összekonzolt leányholttesteket tatálnak. Állandó czim volt akkoriban a lapok hasábjain: Jack, a hasfelmetsző. A londoni rendörség sehogy sem tudott nyomára jutni az asszonygyilkosnak. Most San Franciscóból azt a szenzációs hirt jelentik, hogy dr. Howard, egy angol orvos, mialatt ott üdözött, kinyilatkozta, hogy a Jack-féle história nem titok többé a londoni orvosi és rendőri körökben. A gyilkosságot ugyanis egy orvos követte el szenvedélyből elme zavarában. Tettét maga vallotta be azzal a megjegyzéssel, hogy csak homályosan emlékszik borzasztó tetteire. A legjobb londoni orvosok megvizsgálták és örültnék nyilvánították s azóta a londoni tebojrában van és egyike a legveszedelmesebb elmebetegeknek.

Vidék.

N.-Károly. A mult héten Galba Lajosnak, a szatmári kir. törvényszék elnökének tiszteletére a járásbíróság az ügyvédi karral együttesen társas vacsorát rendezett. — A nagykárolyi dalegyesület elhatározta, hogy junius hó 29-én a régi kaszinóban levő nyári helyiségben egy igen változatos műsorral dalestélyt tart.

F.-Gyarmaton folyó hó 14-én déli 12 órakor ismeretlen okból tűz ütött ki, a mely 20 házat tett semmivé. Ezek között van a takarékpénztár, a kaszinó és a zsidó tem-

plom, a mely földig leégett. A kár 60.000 frtot meghalad.

M.-Szigetről írják a „M.-g.”-nak, a v. önk. tüzoltó-egylet feloszlott. A tüzoltók a miatti boszuságukban határozta el magukat egyértelmüleg erre a lépésre, mert a legutóbbi tüzesetek alkalmával az intelligens osztályból felháborító megjegyzéseket tettek a lelkiismeretesen működő egyletre. Sajnos, hogy némely emberek csak kritizálni tudnak, ami kényelmesebb dolog, mint cselekedni. Az ilyen emberek megölői minden üdvös intézménynek.

Körösmező. F. hó 16-án erdőégés volt Körösmezőn. A m. kir. erdőkinestár lazcserinai gondnoksága területén ütött ki a tűz déli 12 órakor s délután 4 óráig mintegy 60 holdnyi fiatal svéd fenyőerdőt hamvasztott el. Ugyanitt már három hónap óta szedi a tifusz áldozatait. A megbetegedések száma oly nagy, hogy felülmulja a kolera idejében előfordult megbetegedések számát. — Csodálatos, hogy ezen a hegyes vidéken, hol az ember azt hinné, hogy betegség nincsen, évek óta egyik ragályos betegség a másikat váltja fel. — Jelenleg itt van, Dr. Téry Ödön egészségügyi felügyelő, ki nagy elismerésre méltó erélylyel és buzgalommal teszi meg a szükséges óvintézkedéseket.

A beregszászi állami polgári leányiskola ez ideig bérben lakott. De a helyiség az iskola részére szüknek bizonyult, s ez okból a kultuszminiszter elhatározta, hogy még ez év folyamán 41.739 frt költséggel a polgári leányiskolának diszes, korszerű épületet emeltet.

Karcsaván (Ung. m.) e hó 16-án leégett a Guttman Izidor téglagyára. A kár több ezer forintra rug.

Nagyráth ungmegyei község mellett Kótyuk Miklós cipész legény át akart uszni a Latoreczán, de az ár elragadta s a vízbe fult.

Tanügy.

A záró és tanképesítő vizsgálatok sorrendje

1. a szatmári kir. kath. **tanítóképző** intézetben az 1894/5. iskolai évben.

Május 17-én vizsgálat a IV. osztályban minden tantárgyból, 27-én 28-án, 29-én délelőtt, 30-án délelőtt és délután a tanképesítő vizsgálat írásbeli része. — Junius 7-én a tanképesítő vizsgálat szóbeli része. — 6-án vizsgálat a hittan, neveléstanból az I., II., és III., a módszertanból a II. és III. osztályban. — 11-én vizsgálat a számtanból az I., II., III., a mértanból a III., a németnyelvből az I. és III. osztályban. — 12-én d. e. 10 órakor a testgyakorlásból az I., II., III. osztályban — 15-én a magyarnyelvből és természetrajzból az I. II. és III. osztályban. — 17-én az ének, zene, rajz és szépírásból. — 19-én a földrajzból az I. és II., a németnyelvből a II., a történelem és természettanból a III. osztályban. — 21-én reggel 7 órakor „Te Deum.”

A záró- és tanképesítő vizsgálatok sorrendje

2. a szatmári kir. kath. **tanítóképző** intézetben az 1894/5. iskolai évben.

Május 18-án osztályvizsgálat a IV. osztályban minden tantárgyból. — 27-én, 28-án,

29-én délelőtt és 30-án délelőtt és délután a tanképesítő vizsgálat írásbeli része. — Junius 12-én, 14-én a tanképesítő vizsgálat szóbeli része. — 15-én I. osztályban hittan, magyar nyelv, természetrajz, a II. osztályban földrajz, hittan, zene és ének, a III. osztályban neveléstan, háztartástan, német nyelv. — 18-án az I. osztályban német nyelv, számtan, a II. osztályban magyar nyelv, számtan, mértan, a III. osztályban hittan, módszertan, zene és ének. — 22-én az I. osztályban földrajz, módszertan, zene és ének, a II. osztályban neveléstan, természetrajz, a III. osztályban természettan, magyar nyelv, történelem. — 25-én az I. osztályban neveléstan, francia, a II. osztályban módszertan, német nyelv, francia, a III. osztályban számtan, mértan, természetrajz, francia — A női kézimunkák és rajzolatok junius 23—28-ig lesznek kiállítva. — Junius 29-én reggel 8 órakor „Te Deum.”

A záró és tanképesítő vizsgálatok sorrendje

a szatmári kath. püspöki óvónőképző intézetben az 1894/95. iskolai évben.

Május 21-én osztályvizsgálat a II. osztályban minden tantárgyból. — Délután vizsgálat torna, ének és hegedülésből. — 29-én a tanképesítő vizsgálat írásbeli része. — Junius 10-én és 11-én a tanképesítő vizsgálat szóbeli része. — 20-án az I. osztályban hittan, módszertan, magyar nyelv. — 24-én az I. osztályban földrajz, történelem, alkotmánytan. — 27-én az I. osztályban természettudományok. — 28-án az I. osztályban torna, ének, hegedülés. — Az alaki és női kézimunkák és rajzolatok junius 23—28-ig lesznek kiállítva. — Junius 29-én reggel 8 órakor: „Te Deum.”

A záró vizsgálatok sorrendje

a szatmári rk. polgári iskolai tanítónőképző intézetben 1894/5. iskolai évben.

Junius 4-én a fennálló I. osztály rendes tanulói számára minden tantárgyból. — 5-én a fennálló I. osztály magán tanulói számára minden tantárgyból. — 6-án a magán tanulók számára a vizsgálatok írásbeli része. — 29-én reggel 8 órakor „Te Deum.”

Helyi hírek.

— **Püspök urunk óméltósága** f. hó 18-án Budapesten a belvárosi plebánia-templomban a bérmálás szentségében részesítette báró Eötvös Lóránd volt vall. és közokt. miniszternek két kedves leányát és gróf Teleki Géza volt belügyminiszternek fiát, gr. Teleki Pált. A fényes segédlettel végzett szertartáson a két főúri család számos tagja s az ájtatos hivek nagy serege volt jelen. A megható sz. beszéd, melyet óméltósága a bérmálandókhoz intézett, mindenki mély benyomást gyakorolt. Szertartás után gróf Teleki Géza vendégszerető házában fényes társaság gyűlt össze. — Délután a püspök ur kíséretével együtt Bécsbe utazott, hol több napot szándékozik tölteni.

— **A kath. kaszinó disz-tagjai.** A helybeli kath. kaszinó közgyűlése Zichy Nándor és Esterházy M. Mórész grófokat

Madzsar János indítványára nagy lelkesedéssel a kaszinó disz-tagjaiul választotta. Irsik Ferencz prelatus-kanonok, mint a kath. kaszinó elnöke szép levél kíséretében küldte meg a diszokleveleket a nemes grófoknak. Ugy Zichy Nándor, mint Esterházy M. Mórész gróf köszönő levelet küldtek, kijelentvén, hogy a disztagságot elfogadják.

— **Szatmárnémeti sz. kir. város** törvényhatósági közgyűlése Ujfalussy Sándor es. és kir. kamarás főispán elhunyt felett a fájó érzésnek kifejezést adott, s a gyászoló özvegyhez meleg részvétének kifejezését eljuttatni rendelte.

— **A papnöveldeben** a II. félévi vizsgálatok a következő sorrendben fognak megtartatni: május 30-án vizsgálat a lelkipásztorkodástanból, 31-én az alapvető hittanból, junius 10-én az egyháztanból, 11-én a bibliai tanulmányokból, 21-én a bölcseletről, 22-én a neveléstanból. Junius 23-án lesz a „Te Deum.”

— **A szatmári kir. kath. főgymnasiumban** az évről vizsgálatok május hó 30-tól junius 7-ig bezárólag tartatnak. A részletes sorrend a gymnasium hirdetési tábláján olvasható. Az intézeti tornaverseny junius 1-én délután 4 órakor fog megtartatni. Szatmáron, 1895. évi május 20. — Az igazgatóság.

— **Halálozás.** Id. Koós Gábor élete 74-ik, boldog házasságának 31-ik évében f. hó 17-én elhunyt. Földi részei f. hó 19-én d. u. 4 órakor helyeztetek örök nyugalomra.

— **A Szatmár-Németi függetlenségi és 48-as párt** a „Vigadó” termében f. hó 23-án, délelőtt 1/2 11 órakor évi rendes közgyűlést tart.

— **A szatmár-bikszádi versenygyaloglás szabályai.** Versenyzők a helybeli, vagy idegen torna-egyletek tagjai lehetnek. Tét helybelinek 3 frt., idegennek 5 frt. Az első beérkezőnek értékes emléktárgy, ha az 54 kilométernek felvett távolságot 8 óra 15 perc alatt teszi meg. Indulás junius 2-án reggel 4 órakor pontban, a népkerten tuli batizi sorompótól. Nevezési zárnapp május 25. d. e. 12 óra. Záridőn túl érkező és tét nélkülűnevezések figyelembe nem vétetnek. A nevezésnek tartalmaznia kell a versenyző teljes nevét, polgári állását, lakását, az egyletnek, melynek tagja, nevét, a tétet. A verseny megtartatik az időjárásra tekintet nélkül. A versenyzők az uti irány pontos betartására kötelezvék. Minden versenyző egy lithografált térképet kap. Minden versenyző a sportszerű járás keretén belül fesztelenül mozoghat. Futás diszqualifikál. A versenyzőket kocsik kísérik. A visszajövetel kocsikon junius 3-án délután. A kocsikat az egylet bocsátja a versenyzők rendelkezésére. A szatmári torna- és vívóegylet 1895. május 15-én tartott választmányi üléséből. Hérmán Mihály elnök. Dr. Lehotzky János alelnök.

— **A szatmári kath. legényegylet** által f. hó 10-én rendezett verseny-kuglizás alkalmával az első díjat Juresó Antal, második díjat Bottyán Lajos, harmadik díjat Róth Gyula és a negyedik díjat Teka Sándor nyerték el. — Az egyesület a minden évben rendezni szokott nyári mulatságát ez évben Julius hó 6-án tartja meg a Löveldeben.

— **Felhívás** a szatmári földbirtokosok egyletének tagjaihoz. Az 1895. évi április hó 7-én tartott közgyűlés határozata folytán közhírré teszem, hogy a szatmári földbirtokosok egylete feloszlott s felhívom annak tagjait, hogy követeléseik leszámítolása és felvétele iránt, úgy tartozásaik kifizetése czéljából 1895. évi július 1-ig Szlafkovszky

Lajos pénztárosnak Battyány-utca 10-ik szám alatti lakásán jelentkezzenek, mert akik e napig követeléseiket fel nem veszik, azokat ezentul nem érvényesíthetik. Szatmártt, 1895. április 24. Nagy Elek, egyleti és felszámoló bizottsági elnök.

— **A kereskedő tanoncziskolai** bizottság elhatározta, hogy a vallásitanítók díjazása ügyében a városi tanácshoz javaslatot terjeszt. Az évről vizsgálatok idejét a bizottság junius hó 9-ének d. u. 2 órájára tűzte ki s azokra megbizottakul dr. Farkas Antalt, Antal Dánielt, Lövy Miksát és ifj. Losonczy Józsefet küldte ki.

— **A szatmári első műkedvelői zenekar,** a helybeli dalegyesület s többek szives közreműködésével f. évi május 25-én részben a felállítandó városi zenede, részben saját pénztára javára a városi színházban hangversenyt tart. Műsor: 1. „Hunyady L. nyitán” Erkeltől. Előadja a műkedvelői zenekar, 2. „Dialog”. Előadják: Nagy Honka urhölgy és ifj. Gillyén József ur. 3. „Magyar rapszódia”, Liszt Ferencztől. Zongorán előadja Domahidy Viktor. 4. „Éji varázs”. Sehtorch A. M. Előadja a dalegyesület. 5. „Opera egyveleg”, a műkedvelői zenekar. 6. „Vonós négyes”, Mozarttól. Előadják: Havas Miklós, Rónai Lajos, Veres Lajos, és Markos Imre zenekari tagok. 7. „Magyar népdalok”. Czimbalmón előadja Pap Elemér. 8. „Felolvasás”. Tartja Szabados Ede. 7. A szatmári műkedvelői zenekar indulója, Fodor Izsóttól. Előadja a szatmári műkedvelői zenekar. Helyárak: Alsó és felső páholy 4 frt. Földszinti ülőhely 1 frt. Földszinti állóhely 40. Diákjegy 40 kr. Erkélyszék 1 frt. Karzati ülőhely 30 kr. Karzati álló 20 kr. Kezdeté este 8 órakor. Hangverseny után a társaskör üvegtermében táncvigalom, melyre az álló és karzati jegyek kivételével a többiek belépti jegyül szolgálhatnak. Jegyek válthatók Toldy István kereskedésében és a hangversenykor egész nap a színházi pénztárnál.

— **Felhívás.** Az 1895. évre elkészített III. osztályu kereseti adó kivetési pótlajstrom f. hó 20-tól 8 napra a városi adóhivatal helyiségében a hivatalos órák alatt közszemlére tétetik. Erről a t. adózó közönséget az 1883. évi 44. t. cz. 18. §. értelmében oly felhívással értesítem, hogy e kivetési lajstromot mindenki megtekintheti s az őt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve a netaláni észrevételek a fenti határidőn írásban a pénzügyigazgatósághoz, utóbb az adókivető bizottsághoz terjeszthetők elő. E lajstromban foglalt adótételeket az adókivető bizottság a következő napokon fogja tárgyalni és pedig: 1895. május 27-én d. e. 9 órakor a lajstrom 1—63. ts. számig, 28-án d. e. 9 órakor a lajstrom 64—110-ig 30-án délelőtt 9 órakor a lajstrom 111—168-ig, 31. délelőtt 9 órakor a lajstrom 169—229-ig, junius 1. délelőtt 9 órakor a lajstrom 230—274-ig, 11-én d. e. 9 órakor a lajstrom 275—364-ig, 5-én délelőtt 9 órakor külön bevezetett adózók adótételeit és a nyilvános számadásra kötelezett egyletek és vállalatok adóját. Szatmártt, 1895. május 18. Novák Lajos főszámvevő.

— **Tűz.** A városon kívül levő Terehféle majorban tűz támadt f. hó 17-én. Éber tűzoltóink idejében megjelentek a helyszínén s megakadályozták a tűz továbbterjedését.

— **Felhívás.** A m. kir. 12-ik honvédkiegészítő parancsnokság f. hó 6-ról kelt 1809 számú értesítése szerint, a m. kir. honvédelmi miniszter ur ő méltósága f. évi április 28-ról kelt 2545. sz. rendelete sze-

rint, a f. évi nagyobb fegyvergyakorlatokhoz kerékpárosok fognak alkalmaztatni s ezen szolgálatra azon fegyvergyakorlat-köteles tisztek és legénység fog behivatni, kik késznek nyilatkoznak a kötelezett fegyvergyakorlatokat mint kerékpárosok teljesíteni. Minden kerékpáros köteles salát munkaképes gépét magával hozni, melyért használati kárpótlásul 20 frtot kap. Írásbeli jelentkezések f. évi május 25-ig hivatalom katonaiügyi osztályában eszközlendők. Szatmár, 1895. május 10. Kiss Gedeon, főkapitány.

— **Budapesti Hirlap.** Az ujságesinálás egyik főfeladata: a közönség helyes, gyors és pontos értesítése. Még száz éve sincs annak, hogy a magyar sajtó csak a Bécsből kapott legmagasabb engedéllyel vehetett tudomást a külföld eseményeiről, így is csak hetek múlva. Ma 24 óra sem mulhat el, hogy közönségünket ne értesítsük nemcsak hazánk, hanem az egész világ nevezetesebb eseményeiről. Távirat, telefon, éber levelező a világ mind a négy tájkáról s az ország minden népesebb pontjáról hírt adnak mindarról, a mi igényt tarthat a művelt ember érdeklődésére. Tudósításaink e rengetegből kiválogatni és megrostálni, ügyesen és tetszetősen feldolgozni azt, a mi a közönségre nézve szükséges, hasznos és érdekes: ebben a „Budapesti Hirlap” fennállása óta eddig utól nem ért példaadással járt elől, mert szerkesztőségünket az a meggyőződés vezeti munkájában, hogy a közönség semmit sem várhat el annyira ujságjától, mint azt, hogy pontosan, megbízhatóan és lelkiismeretesen legyen tájékoztatva. Ez a közönség igazi anyagi és közművelődési érdeke, ez a mai zsurnalisztika fejlődési iránya. Ott pedig, nevezetesen azokban a rovatokban, hol magának a Budapesti Hirlap-nak a véleménye, ítélete, iránya, karaktere, egyszóval egyénisége nyilatkozik meg, 14 évi tűzpróba után már mindenki tudja, hogy mit várhat a Budapesti Hirlap-tól. Az előfizetési feltételek a következők: egy hónapra 1 frt 20 kr, negyedévre 3 frt 50 kr, félévre 7 frt, egész évre 14 frt. Vidékről legezelszerűbb postautalványon való előfizetés. Cím: Budapesti Hirlap kiadóhivata Budapest, VIII. kerület, Rökk Szilárd-utca 4. szám és József-körút 5. szám.

Nyiltér. *)

4. e. jk. sz.

Kivonat a szatmári gör. kath. egyháznak 1895. május 19-ikén tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből. Jelen volt 204 szavazattal bíró hitközségi tag.

I. tárgy. Elnök Csighy János felhossa, hogy a „Szatmár” című hetilap 19-iki számában május 11-iki kelettel Bánk János aláírásával egy nyilttéri ezikk jelent meg „Válasz” cím alatt, melynek éle lelkészünk ellen van irányítva, még pedig eléggé meg nem rogható kifejezésekkel és gyanúsításokkal, melyeket az egyház közönsége szó nélkül el nem nézhet, ugyanazért szükségét látta mára közgyűlést egybehívni, s kéri a közgyűlést, hogy hozzon határozatot.

Közgyűlés többek felszólalása után, kik mindnáján elítélik Bánk János eljárását, Csedreky Gusztáv következő indítványát fogadta ol egyhangulag.

A „Szatmár” című hetilap 19-iki számában május 11-iki kelettel Bánk János aláírásával megjelent közleményt az összes gör. kath. hivek a legnagyobb megbotrányozással veszik tudomásul. Az abban felhozott állításokat, melyek Papp Lajos lelkész urra vonatkoznak — a közgyűlés felháborodással valótlannak mondja ki. Bánk János és társai ezen eljárásától undorral és megvetéssel fordul el, s őket ezen eléggé meg nem bélyegezhető tettökért elítéli. Papp

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget a Szerk.

Lajos lelkész urnak bizalmat szavaz, sőt az ilyen lealázó közleményektől megvédendő; mondja ki a közgyűlés, hogy ezen indítványt jegyzőkönyvi kivonatban az összes helyi layokban közölni fogja valamint a nagyméltóságú szamosujvári püspökséget is ilyen iránybun értesitendi.

Hogy ezen kivonat az eredetivel szórolszóra megegyezik, igazolom.

Szatmártt, 1895. május 19.

Hubán Gyula,
egyh. főjegyző.

Irodalom.

— **Egy nagy szabásu irod. munka.**

Azon számos és kiváló művek közt, melyek a „Pázmány-sajtó”-t felállítására óta gyors egymásutánban hagyták el — Keszler Ferencz pápai praelátusnak „Memoria Servi Dei Joannis Hám” cz. classikus szépségű latin művét kivéve — akár a czél nagy fontosságát, akár a szerzőnek kiváló hivatottságát és előkelőségét, akár a mű tartalmát és nagy becsét, akár a számos ilusztrációval diszített fényes kiállítását tekintve, egy sem hasonlítható össze azon nagyszabásu művel, a mely Irsik Ferencz pápai praelátus-kanonok tollából „Boldogemlékü Hám János, szatmári püspök élete” cím alatt a napokban jelent meg. Itt- ebben a műben látjuk, mint épült fel nagyszerű intézményekben a nemzeti műveltség nagy fiai által. Mint válik egy ember — az Isten és haza iránti szeretetet hordozva keblében — nem csak egy kis vidék, hanem egy egész ország erköles-szellemi kultúrájának nagy apostolává. Reánk, szatmáriakra nézve azonban annál értékesebb e mű, mert oly fényes multról, oly fényes alakról lebbenti fel a fátyolt, a melyen — ugyszólván — egész jelenünk nyugszik s soha el nem muló, mindig követendő szen, életnek minta képe ragyog előnkbe.

Ugy a nagylelkű főpásztor, kinek ösztönzésére és áldozatával jutott e kincs birtokunkba, mint a lánglelkű szerző a legnagyobb hálára kötelezte le vele egyházmegyénket. A mű, mely finom papiron 296 lapon nagy nyolezadrét alakban diszes kiállításban, 21 fényomott képpel jelent meg, nincs szánva ugyan szélesebb körű nyilvános elárúsításra, az érdeklődők által megszerezhető a „Pázmány-sajtó”-ban Szatmáron füzve 2 frt árban.

— **„Rövid halotti szent beszédek.”** idegen kutfők nyomán írta és kiadja két áldozó pap Szatmártt. A katolikus lelki pásztorokat is igen gyakran szokták fölkérni, hogy az elhunytak koporsója-, vagy sirja fölött az érdekelt gyászolókhoz vigasztaló szavakat intézzenek. E czélra megbecsülhetlen szolgálatot tesz a fentemlített, s tudunkkal a magyar kath. irodalomban egyedül álló kiadvány, mely hit- és erkölesi igazságokat tartalmazó 42 rövid halotti szent beszédet foglal magában. — Ára füzve 1 forint (etiam e. s.) Kapható a „Pázmány-Sajtó” címén, Szatmáron.

— **Egyházi sz. beszédek Bourdaloue és Masillon nyomán.** Nagy nyolezadrét, 36 iv. Az egyházi év minden vasár- és ünnepnapjára és néhány kiválóbb nap alkalmára tartalmaz egy-egy sz. beszédet. E két hatalmas francia szónoknak eszmékben gazdag, szigoruan következetes, kiválóan tanulságos, de nagy terjedelmű beszédeit gondos tanul-

mányozással egy félórás beszédekké olvasztottam össze. Kapható Szalai Sándor székes-egyházi hitszónoknál Szatmártt. Ára füzve 3 frt (e. 10 s.) vászon kötésben 3 frt 30 kr. (e. 11 s.)

— **Irodalmi jelentés.** Kiváló tisztelettel alánlom e lap olvasóinak szíves figyelmébe terjesztés végett a serdültebb ifjuság között, legyenek azok leányok avagy fiuk: „Szűz Mária, az ifjuságnak mintaképe” című kiadványomat. Ne feledjük, hogy azoké a jövő, a kiké jelenben az ifjuság! — Ára a XVI. r. 276. lapra terjedő munkának füzve és bérmentesen küldve 60 kr o. é. vagy két int. — Az Üdvözítő mondja: „A ki befogad egy ilyen kisedet az én nevemben, engem fogad be.” (Mát. 18, 5.) Továbbá ugy az ifjuság, mint a felnöttek számára különösen ajánlhatom: „November hava, a tisztítóhelyen szenvedő lelkék emlékének szentelve” című könyvemet, mely már 2-ik kiadásban jelent meg. Segítsünk a szenvedőkön, mert ez Istennek tetsző áldozat! Ára a XVI. r. 285. lapra terjedő könyvnek füzve és bérmentesen szállitva 60 kr. o. é. vagy két int. — „Szent és üdvösséges gondolat a halottakért imádkozni, hogy büneiktől, feloldoztassanak.” (Makkab. II. k. 12, 46.) Szatmár, 1895 évben. Dr. Lessenyei Ferencz papnőveldei hittanár.

— **„Fény es árny”** cz. alatt, Papp Lajos szatmári g. k. lelkésznek ajánlva egy kötet elbeszélés, és tárczacikk jelent meg esinos kiállításban Majdik Árpádtól. A könyv ára 2 korona. Megrendelhető Szatmáron [szerzőnél, vagy Reizer János könyvkereskedésében.

— **Kárpáti Lapok.** Ezzel a címmel május 12-én Ungvártt egy új, egyházi, tanügyi és társadalmi heti lap jelent meg Romanecz Aladár felelős szerkesztése mellett. Előfizetési ára negyedévre 1 frt, félévre 2 frt.

— **Az „Oktató Népkönyvtár”** 8-ik füzete megjelent. E tartalmas folyóirat előfizetési díja egyévre 40 iv, (megjelenik havonként) 2 frt. 50 kr. v. 10 sacr. Egyesületeknek 1 frt 60. Kapható: „Oktató Népkönyvtár” szerkesztőségében Pozsony, ferenczieki.

— **A magyar népköltés versalakjai.** Irta Madzsar Gusztáv, Budapest, Lampel Róbert (Vodianer F. és fiai) 1895. Ára 1 korona. — Szerző művében számos forrás és népköltési gyűjtemény fölhasználásával rövid vázlat keretében rendszeresen egybeállítja népköltésünk versidomait s kimutatja, miszerint nemzeti ritmusunk a népköltészetben oly gazdag változatosság tekintetében s helylyel közel oly alaki tökéletességgel jelenik meg, hogy m ű k ö l t ő i n k n e k módot nyujt a legszentebb és legmagasztosabb eszméknek és érzelmeknek megfelelő nemzeti külsőben való kifejezésére s nincs szükségünk arra, hogy bárcsak formában is nyugati minták után induljunk.

— **Katholikus polgári és felsőbb leányiskolai tankönyvek tára** cím alatt Embert Károly az angolkisasszonyok vezetése alatt álló budapesti kir. kath. tanítóképző intézet képzőtanára, a Szent-István-Társulat tudományos és irodalmi osztályának tagja és Hortobágyi Antal székesfővárosi tanár egy tankönyv sorozatot indítottak meg. Azon örvendetes jelenség, hogy kath. nevelésünk, különösen fíradhatlan és szakképzett szerzetesnőink vezetése alatt, az újabb időben oly szépen fellendült, minden jó katolikus keblét megelégedéssel tölti. Sajnos azonban, hogy a szép czél elérésére nincsenek alkalmas eszközeik, nincsenek

megfelelő tankönyveik. Mert a most használatban lévő e nemű tankönyvek a kényserítő körülmények miatt használatban (nem lévén más!) bizony mindent szolgálnak, csak a kath. nőnevelés ügyét nem. E hiány pótlását ezélezzák a jönevű szerzők megindított vállalatukkal. Az olvasókönyv a polgári és felsőbb leányiskolák I. és II. osztályai számára még május hóban kikerül a sajtó alul. A III. oszt. olvasókönyv, Magyarország története (művelődéstörténeti és alkotmánytani bővítéssel) Világtörténet rövid idő alatt, még a jövő tanév megnyitása előtt kikerülnek a sajtó alul. Kiadó Lampel Róbert es. és kir. udvari könyvkereskedő Budapesten, ki mindent elkövet, hogy a kiállítás tetszetős, sőt diszes legyen s nem kimél áldozatot, hogy sikerült művészi kivitelű illusztrációkkal lássa el e munkát. Szerzők tisztelettel kéri a tisztelendő főnököket, kiknek vezetése alatt polgári, felsőbb vagy más e nemű leányiskola van, valamint az enemű intézetek igazgatóit, tanárait és tanítóit, hogy a jelzett olvasókönyveket már a jövő 1895—96-iki tanév tankönyvjegyzékébe felvenni kegyeskedjenek.

Szerkesztői üzenetek.

M. Ó-Kanizsa. Meg van téve a lépés. Jó reménységben kell lenni. Jóakarattal vannak a dolog iránt.

K. N.-Kapos. A jövő sokszor megjavítja a jelent. Az idő és körülmények közreműködnek az óhaj teljesülésére.

F.-nek. Sokan vannak a kritizálók, de kevesen a közreműködők, még kevesebben a protegálók. A stréberek jelleméhez való az afféle eljárás. Nagy Sándorról említi, hogy egyik meghitt, kedvelt emberét, aki a nagy fejedelem minden hibáját legyezgette s minden, bár szeszélyből eredt szándékát és tettét helyeselte, hirtelen eltávolította magától. Midőn egy másik önértékes ember kérdezte, mi okból tette ezt, így szólt: Ez az ember vagy ostoba, hogy nem képes belátni azt, miszerint én, mint gyarló ember szintén követhetek el hibákat, vagy nyomorult hízélgő, aki kendőzi hibáimat és így mindkét esetben megérdemelte, hogy őt bizalmamtól megfoszszam és körömből eltávolítsam. E nyilatkozat méltó volt Nagy Sándorhoz. Egyébiránt nyugtassa meg magát azzal, hogy becsületesen végzett munkájáért jutalmát veszi attól, aki nem a hízélgő szavakat, de a sziveket és veséket vizsgálja.

TERMÉNYÁRAK.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza — — uj	7	40	7	30
Kétszeres — — uj	6	80	6	40
Rozs — — uj	6	50	6	40
Árpa — — uj	6	—	5	90
Zab — — —	5	50	5	30
Tengeri — — —	7	30	7	25
Kása — — —	10	20	10	—
Fehér paszuly — — —	5	70	5	60
Tarka — — —	5	20	5	10
Szilva — — —	11	20	10	—
„ füstölt — — —	9	20	9	—
Repeze — — —	—	—	—	—
Krumpli zsákja — uj	1	50	1	30
Szalonna — — —	59	—	58	—

307. gtsz.
1895.

Hirdetmény.

Szatmárnémeti sz. kir. város a tulajdonát képező

Alsó garandhádi szántóföldet 11 hold,
szökemocsári rétet 50 hold,
katonák rétjét 83 hold,
zsadányi bikarétet 119 hold,
papmezei kaszállót 18 hold,

alulirt hivatalában tartandó nyilvános árverésen **1896. évi január 1-től számított 6. évi időtartama bérbeadja.** Ezen árverésnek megtartására határidőül kitűzetik **f. évi május hó 29-ik napjának délelőtti 10 órája.**

Ez oly felhívással hozatik köztudomásra, hogy a garandhádi föld árverésénél 10 frt, a szökemocsári rétnél 30 frt, a katonák rétjénél 50 frt, a zsadányi bikaréténél 70 frt, a papmezei kaszálló árverésénél 15 frt bánompénz előre befizetendő, sőt ez az árverésig beadható zárt ajánlathoz is hozzá esatlandó.

Egyébiránt a részletes árverési feltételek a hivatalban addig is megtekinthetők.

Kelt Szatmártt, 1895 május 15-én.

Oravecz János

gazdasági tanácsos.

306. gtsz.
1895.

Hirdetmény.

Szatmárnémeti sz. kir. város a tulajdonát képező

Csernátszegi, Szatmárhegyi,
Zsadányi, Baromvásártéri

Homoród koresma épületeket

azok tartozékaival, **1896. év január 1-től számított 3 évre** alulirt hivatalában tartandó nyilvános árverésen bérbe adja. Ezen árverésnek megtartására kitűzetik **f. évi június 5. napjának délelőtti 10 órája.**

Ez oly felhívással hozatik köztudomásra, hogy a Czernátszegi koresma árverésénél 25 frt, a szatmárhegyi koresma és mészárszéknél 25 frt, a zsadányinál 15 frt, a baromvásártérinél 50 frt, a homoródi koresma árverésnél 20 frt bánompénz leteendő, sőt ez az árverésig beadható zárt ajánlathoz is hozzácsatolandó.

Egyébiránt a részletes föltételek addig is a hivatalban megtekinthetők.

Kelt Szatmártt, 1895. évi május 15-én.

Oravecz János

gazdasági tanácsos.

A „NEMZETI UJSÁG“

alig néhány hónapi fönnállása daczára joggal és önértéssel elmondhatja magáról, hogy megnyervén a közönség bizalmát és rokonszenvét, a legkedveltebb lapok egyike. Ez a siker csak biztatás lehet a jövőre. Biztatás, hogy előre haladjon abban az irányban, a melyben haladt eddig; hogy nyiltan, bátran, esürés-esavarást nem tűrő módon küzdjön **nemzetünk igazaiért, nemzetünk igaz érdekeiért;** hogy folytassa a **harezot a korrupció, a hipokrizis ellen;** hogy nyiltan és őszintén harezoljuk a **nemzeti létünket, nemzeti irányban való haladásunkat** veszélyeztető törekvések ellen.

A „NEMZETI UJSÁG“ mely tehát kitartással fog **harezolni továbbra is a jelenlegi kormányrendszer és az e kormányrendszer szülte kinövéssek ellen,** nagy gondot fog fordítani eszentul is arra, hogy gyorsan és pontosan informálja a közönséget minden eseményről. Hogy e célját elérhesse a

„NEMZETI UJSÁG“ áldozatot nem kimélve, erős levelezői kart szervezett. Levelezői vannak az ország minden részében s a kontinens minden fontosabb pontján. A

„NEMZETI UJSÁG“ e mellett azon van, hogy élvezetes és szórakoztató olvasmányokkal szolgáljon közönségének.

A „NEMZETI UJSÁG“ e mellett a legolcsóbb napilapok egyike. 3—

A „Nemzeti Ujság“ előfizetési ára:

Egész évre . . . 14 frt. | Negyedévre . . . 3 frt 50 kr.
Félcvre 7 frt. | Egy hónapra . . . 1 frt 20 kr.

Egyes szám ára Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

A „NEMZETI UJSÁG“-NAK van kiváló gonddal szerkesztett: ujdonsági tanügyi, közigazdasági, egészségügyi, jogügyi, sport- és divatrovata valamint a „gyermekszobában“ ezimű rovata.

A „Nemzeti Ujság“ A „Nemzeti Ujság“

szerkesztősége:

kiadóhivatala:

VI. kerület, Petőfi-utca 16. szám. VI. kerület, Nagymező-utca 25. szám.

Előfizetni bármelyik naptól kezdve lehet.